

В. Я. Бідак

Міграційні процеси в системі факторів інтеграційного вибору України

Розглядаються сучасні проблеми трудової міграції та подолання міграційних втрат ринкової кон'юнктури в системі цілереалізуючих факторів інтеграційного вибору країни, зокрема: соціальних стандартів, умов трудової діяльності населення, тенденцій розвитку основних параметрів демовідтворення та ін. Аналізуються результати соціологічного дослідження, що стосуються визначення позитивних очікувань та ризиків від економічної інтеграції держави у міжнародні структури з фокусуванням уваги експертів на сфері міграції, зайнятості та соціально-трудових відносин.

Ключові слова: міграційні процеси, трудова міграція, фактори інтеграційного вибору, інтеграційний вектор розвитку України.

Постановка проблеми. Феномен новітніх міграційних процесів як характерної риси сучасного способу життя значної частини працездатного населення України проявляється потужним чинником руху суспільства до утвердження нових соціальних стандартів життєдіяльності, стимулюючи не тільки економічну, а й соціогуманістичну функцію його усталеного розвитку.

Трудова міграція виступає не лише показовим індикатором реагування людей на зміни в системі економічних, але й соціальних, політико-культурних та інших суспільних відносин, а отже, активно почала детермінувати за сучасних умов об'єктивну необхідність розробки пріоритетів, відповідних розвитку структури господарського комплексу як усієї країни, так і її регіонів. При цьому помітний напрямок в економічному розвитку суспільних систем різного ієрархічного рівня відіграють фінансові внески трудових мігрантів, що знаходять свій вираз у формі міграційного капіталу, рееміграційних знань та досвіду.

Сучасна трудова міграція посилено структурується за видами, набирає специфічних форм у відповідності до процесів модернізації економічної системи, умов людського життя, становлення нових форм економічної діяльності. Серед її видів необхідно враховувати міграцію легальну і нелегальну, циркулюючу і незворотну, освітню, виробничу, рекреаційну, рееміграцію кругову і пряму та інші. Кожна з названих різновидів міграцій виступає важливим чинником транспортування у вітчизняний соціум найбільш адекватних завданням подальшого суспільного розвитку соціальних цінностей та досягнення вищих стандартів якості життя

© В. Я. Бідак, 2013.

населення. У зв'язку з цим значної актуальності набуває проблема визначення критеріїв оптимізації регулювання зростаючої міграційної мобільності трудових ресурсів в координатах інтеграційного вектора розвитку України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ця проблема останнім часом стала предметом наукового аналізу багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників, серед яких, насамперед виділяються Е. Лібанова, О. Войтюк, А. Гайдучський, П. Гнатюк, О. Грішнова, Т. Драгунова, Ж. Зайончковська, В. Іноземцев, В. Іонцев, А. Колот, В. Кравців, О. Позняк, У. Садова, О. Шиманська, М. Орозко, Г. Глущенко, В. Пономарьов, А. Атаманов, А. Мансур, М. Куїллін, Р. Мейнс, П. Петслі, Р. Лаппер, Л. Лісогор, Б. Маккінлі, О. Малиновська, О. Новікова, В. Переведенцев, І. Петрова, В. Покшишевський, І. Прибиткова, Е. Равенстейн, Л. Рибаківський, М. Романюк та ін. Зазначеними науковцями висвітлено підходи до розробки теоретико-методологічної бази дослідження трудової міграції населення, належним чином розкрито сутність явища міграції, її типологізацію, закономірності, специфіку та особливості прояву в різних економічних умовах. Однак практика оперативного вирішення міграційних проблем України повинна виходити з оновлених термінів інтеграційного розвитку держави при порівнянні потенційних небезпек та переваг вибору її інтеграційного вектора, а відтак розробки загальнодержавної програми дій щодо захисту прав і свобод трудових мігрантів як за кордоном, так і в країні. Причому акцент уваги повинен бути зроблений на тому, що світова економічна криза вплинула на інституалізацію нових суб'єктів соціально-економічних відносин, появу територіальних міграційних систем (ТМС) [1, с. 33-35], посилила мотивацію перетворення міграційного капіталу в інвестиційний ресурс регіональної економіки.

Метою статті є обґрунтування особливостей вирішення міграційних проблем України при порівнянні потенційних переваг та ризиків актуалізації факторів її інтеграційного спрямування в умовах наростання глобалізаційних викликів прояву економічної кризи.

Виклад основного матеріалу. Зауважимо, що перманентний вплив економічної кризи на розвиток міграційних процесів у регіонах України, деформація якісних параметрів регіонального ринку праці, неефективність залучення міграційного капіталу в економічну систему держави, зниження рівня економічної безпеки через посилення міграційної активності відносять до одних з найбільших ризиків міграційних втрат, що спостерігаються у сфері міждержавних міграцій. Крім того, ці ризики певною мірою спричиняються також внутрішньодержавними міграційними переміщеннями. Запобіганню їм слугує колективна

безпека, яка починається з захисту особистого життя трудового мігранта і поширюється на громадський і суспільний рівень. Впродовж останніх років Україна переживає новий етап розвитку договірних відносин як з Європейським Союзом, так і з Митним Союзом / СЕП [2; 3; 4]. У цьому стосунку визначення основних рушійних сил в процесі формування названих об'єднань, варіанти позиціонування щодо них нашої держави, оцінка витрат та вигод від укладання угоди про зону вільної торгівлі, перебіг поточних переговорів у сфері корпоративного законодавства та конкурентної політики, лібералізація потоків капіталу, питання регулювання фінансового посередництва та гармонізація екологічних стандартів перебувають у центрі уваги провідних державних інституцій [5; 6; 7]. Так, Угодою про асоціацію між Україною та ЄС визначаються насамперед напрями співробітництва, що стосуються питань верховенства права та поваги до прав людини, взаємодії у сфері міграції, поводження з робітниками та мобільності робочої сили. У рамках цієї Угоди наша держава зобов'язується посилити діалог з питань міграції, надання притулку та прикордонного контролю, а також орієнтується на запровадження безвізового режиму для громадян України, якщо будуть наявні умови для належного врегульованого та безпечного руху громадян. Стосовно ж співробітництва України з МС та СЕП, то в ньому серед інших напрямків (регулювання зовнішньоекономічної діяльності; порядок митного та транспортного контролю; створення умов для вільного руху товарів, послуг, капіталу, робочої сили) наголошується на необхідності гармонізації міграційного законодавства сторін. І все ж у соціально-економічній сфері потенційні небезпеки та переваги визначаються не стільки мінливістю вектора розбудови соціальних людських взаємодій, як відсутністю чіткої ідеології соціальних реформ у державі загалом. На практиці мова йде про те, якою має бути економічна політика з тим, щоб максимально ефективно скористатись потенційними можливостями та мінімізувати відповідні ризики, пов'язані з розвитком процесів глобалізації та регіональної економічної інтеграції.

В умовах, що склалися в Україні на даний час, акцент уваги повинен ставитися на економічній інтеграції суб'єктів ринку, яка відкриває шлях до подальших прогресивних перетворень і у соціальній сфері. Свідченням цього виступає економічна міграція робочої сили України, яка є найбільш показовим індикатором ефективності (неефективності) соціально-економічних реформ у державі, потенційних небезпек та переваг її розвитку. Регулювання взаємовідносин України з країнами ЄС, СЕП, а також іншими країнами світу у сфері захисту прав трудових мігрантів, опирається на наступні нормативні акти: двосторонні договори про працевлаштування і

соціальний захист трудових мігрантів; двосторонні договори про соціальне (в т. ч. пенсійне) забезпечення; двосторонні договори про соціальне та пенсійне забезпечення за територіальним принципом; меморандум про співробітництво з питань трудової міграції та інші документи правового рівня, що готуються до підписання і ратифікації.

Нині Україна є учасником різних договорів та угод у сфері міграції. Так, з ЄС – Європейської конвенції про правовий статус трудящих-мігрантів, а з СНД – Угоди про співробітництво в галузі трудової міграції та соціального захисту трудових мігрантів, Протоколу до зазначеної Угоди, який регулює процеси прикордонної міграції в рамках СНД, Конвенції про правовий статус трудящих-мігрантів і членів їхніх сімей, Угоди про гарантії прав громадян держав-учасниць СНД в галузі пенсійного забезпечення та ін.

Водночас, названі нормативні документи не усувають цілої низки потенційних небезпек, соціальних ризиків для громадян України, які зайняті на ринках праці інших держав. Річ у тім, що діючі економічні чинники новітньої трудової міграції, покликані відтворювати економічну рівновагу в Україні (через міграційний капітал, реемігрований досвід, кваліфікацію тощо) не завжди можуть забезпечувати цю рівновагу без врахування реальної асиметрії показників ціни праці, яка встановилася на ринках ЄС та СЕП.

При розгляді перспектив інтеграційних орієнтирів України в соціально-економічній сфері, аргументація переваг інтеграції повинна здійснюватись з урахуванням наступних цілереалізуючих факторів: а) системи соціальних стандартів країн, рівня їх розвитку, що відображаються в стані соціально-економічної захищеності громадян та осіб, що перебувають на їх території (зі статусом мігранта, громадянина іншої держави чи без громадянства, біженця та ін.); б) умов життєдіяльності населення з акцентом на рівень його правової культури й проявів корупції, наявний соціальний капітал суспільства, що зокрема виражається в довірі до органів державної влади, інших важливих суспільних інституцій; в) стану соціальної інфраструктури – освіти, культури, харчування, торгівлі, транспорту, зв'язку та ін.; г) тенденцій розвитку основних параметрів демовідтворення населення за порівняльний період; д) рівня зайнятості та якісних ознак організації праці, що наслідково виражаються в ефективності використання та можливостях розвитку трудового потенціалу економічно активного населення; е) ефективності функціонування державного апарату, стратегічного бачення подальшого розвитку країн, галузевої структури з домінуванням розвитку інформаційних технологій, інших прогресивних видів економічної діяльності; є) інституціональних протиріч світоглядного, ціннісного, історико-ментального характеру.

Стосовно умов життєдіяльності населення, то довгостроковим його вимірником є показники демографічної ситуації в динаміці (табл. 1).

Соціально-економічна інтеграція, як складний внутрішньо суперечливий процес, супроводжується, як правило, не лише економічними, але й значними демографічними змінами розвитку держав та їх регіонів. Тому врахування демографічних чинників, насамперед в їх міграційному аспекті, в аргументації векторності інтеграції України є досить важливим. Для прикладу, у 2011 році сальдо міграції у країнах – членах ЄС становить 0,4 млн. осіб, причому прибуло 1,7 млн. осіб, а вибуло 1,3 млн. осіб. У межах країн Європейського Союзу можна виділити країни найбільшої імміграції та еміграції. Найвищий рівень еміграції у 2011 році був притаманний Ірландії, де на 1000 осіб припадало 19 емігрантів, та Литві (18 емігрантів на 1000 осіб). Найбільший рівень імміграції був зафіксований у Великій Британії, Німеччині, Іспанії та Італії. На ці 4 країни припадало більше 60 % всіх іммігрантів ЄС. Станом на 1 січня 2012 року в країнах Єврозони проживало 20,7 млн. іноземців, які народились за межами членів-країн ЄС та 13,6 млн. осіб, які проживають в різних країнах єврооб'єднання. Причому найбільше з них – у Німеччині (7,4 млн. осіб), Іспанії (5,5 млн. осіб), Італії (4,8 млн. осіб). Що стосується міграційного приросту у Російській Федерації, станом на кінець 2011 року – він обліковувався у 319,8 тис. осіб [8; 9].

Опрацювання рекомендацій щодо адекватної стратегії та тактики розвитку економічного співробітництва України з ЄС чи МС має ґрунтуватися на компаративному аналізі системи факторів її інтеграційного вибору, а саме: основних характеристик ринків праці цих об'єднань, аналізі їх соціальної інфраструктури, довіри громадян до державно-політичних інститутів, оцінки соціальних стандартів життя та ін. У суспільстві має формуватися критична думка щодо ступеня розвитку в обох групах країн якісних ознак структурної організації їх об'єднань, та, що дуже важливо, об'єктивного інформаційного відображення тенденцій сфери зайнятості, загалом основних характеристик ринків праці (рівня безробіття, практики нелегальної зайнятості, безпеки праці, продуктивності праці, інновацій в організації праці та управлінні персоналом, професійно-кваліфікаційної структури) подані в статистичній оцінці. Зауважимо, що кількісна, зокрема статистична, методологія як комплекс спеціальних, властивих статистиці методів і засобів дослідження ґрунтується на загальнонаукових принципах (порівняння, аналіз, синтез та ін.). При цьому особливості статистичної методології пов'язані з вимірюванням, кількісним описом та аналізом диференціації масових суспільних явищ, у тому числі інтеграційних процесів, на основі використання узагальнюючих показників для характеристики статистичних їх закономірностей [10, с. 17-22]. За допомогою ж процедури соціологічних досліджень, у тому числі експертних оцінок,

Таблиця 1
Основні демографічні показники відтворення населення країн-членів ЄС та Російської Федерації*

№ з/п	Соціальні параметри відтворення населення (на 1000 осіб)	ЄС	Російська Федерація	Тенденції для України
1.	Загальний коефіцієнт народжуваності	Динаміка народжуваності впродовж 1990-2001 рр. у провідних країнах Євросоюзу чітко демонструвала спадну тенденцію (в діапазоні: від 9,8 до 13,9 проміле у 1990 р., та від 8,9 до 13,1 проміле – у 2001 р.). Станом на 2011 рік народжуваність порівняно з 2001 р. дещо зросла у Великій Британії та Польщі, тоді як в Італії – не зазнала змін, а в Німеччині та Франції – продовжувала зменшуватись (з 8,9 до 8,3% і з 13,1 до 12,3% відповідно).	У РФ народжуваність впродовж 1990-2001 рр. помітно зменшилась (з 13,4 до 9,1 проміле). З 2001 по 2011 р. цей показник, як і в низці країн ЄС дещо зріс (з 9,1 до 11,1 проміле), але все ж залишався меншим, ніж у Великобританії та Франції (в обох країнах – 12,3%).	В Україні цей параметр демо-розвитку спочатку різко зменшувався (з 12,7‰ у 1990 р. до 7,7‰ у 2001 р.), а потім почав зростати, досягнувши у 2011 р. 11,0‰, тобто виявився більшим за аналогічний показник в Італії, Німеччині та Польщі, але меншим, ніж у інших країнах ЄС і навіть у Російській Федерації.
2.	Загальний коефіцієнт смертності	У більшості країн (крім Італії) коефіцієнт смертності впродовж 1990-2001 рр. знижувався. Така ж тенденція мала місце у 2001-2011 рр. у Великій Британії та Франції, в той час як в інших країнах Євросоюзу (Італія, Німеччина, Польща) показник смертності дещо зріс (до 9,8 – 10,9‰).	В РФ за весь аналізований проміжок часу мало місце зростання коефіцієнта смертності (1990 р. – 13,4‰, 2011 р. – 16,0‰), причому значення цього показника залишалось значно більшим, ніж у всіх країнах ЄС.	В Україні загальний коефіцієнт смертності спочатку зростає (1990 р. – 12,1‰, 2001 р. – 15,3‰), а потім знижується (до 14,5‰ у 2011 р.). Отже, станом на 2011 р. смертність в Україні була значно вищою, ніж в ЄС, але нижчою у порівнянні з Російською Федерацією (16,0‰).

Продовження табл. 1

№ з/п	Соціальні параметри відтворення населення (на 1000 осіб)	ЄС	Російська Федерація	Тенденції для України
3.	Загальний коефіцієнт природного приросту	Коефіцієнт природного приросту повсюдно зменшувався, при цьому у Франції, Великій Британії та Іспанії він продовжував зберігати додатне значення, тоді як в інших країнах ЄС цей показник був від'ємним (у 2011 р. в першій групі названих країн природний приріст коливався в межах 1,9 -3,5%, тоді як у другій групі країн – від -0,2 до -2,6%).	В РФ у 1990-2001 рр. фіксувався різке зменшення природного приросту населення. За аналізований період цей показник змінився від 2,3% до -6,5%. В останнє десятиліття від'ємний природний приріст дещо знизився, досягнувши значення – -5,0 проміле. Отже, за природним приростом РФ продовжувала сильно поступатись країнам ЄС, навіть Німеччині, де у 2011 році цей показник становив -2,6%.	В Україні природний приріст спочатку різко знизився (1990 р. – 0,6%, 2001 р. – -7,6%). В останні роки спостерігається істотне зниження від'ємного значення коефіцієнта природного приросту (2008 р. – 5,3%; 2011 р. – -3,5%). Загалом Україна в плані демовідтворення населення об'єктивно може небагато запозичити позитивного досвіду за показником природного приросту, оскільки він навіть у частині країн ЄС має від'ємне значення. В той само час позитивний тренд демовідтворення в низці країн ЄС (Франція, Великобританія, Іспанія та ін.) детермінується значною мірою притоком іноземних мігрантів. Ще меншою в плані демовідтворення є доцільність запозичення від Російської Федерації, де природний приріст населення у 2011 році виявився у 1,4 разу меншим, ніж в Україні, та в багато разів меншим порівняно з країнами ЄС (наприклад, в 1,9 разу у порівнянні з Німеччиною та у 2,5 разів – з Польщею).

Продовження табл. 1

№ з/п	Соціальні параметри відтворення населення (на 1000 осіб)	ЄС	Російська Федерація	Тенденції для України
4.	Очікувана тривалість життя при народженні	У всіх аналізованих країнах Єврозони за період 2000-2011 рр. фіксувалось деяке зростання очікуваної тривалості життя як чоловіків (від 75,1 до 79,2 років), так і жінок (від 78,0 до 84,5 років). Певний вплив отримав демаксімум наприклад Польща, де очікувана тривалість життя обох статей змінилась в меншій мірі (чоловіки: від 69,8 до 72,1 років; жінки від 78,0 до 80,3 років).	В РФ за вказаний проміжок часу мало місце зростання очікуваної тривалості життя (по представниках чоловічої статі – з 59,2 до 59,8 років; жіночої – з 72,5 до 73,2 років). Однак воно виявилось далеко меншим, ніж в аналізованих країнах ЄС, включаючи і Польщу.	В Україні очікувана тривалість життя при народженні, як і в Російській Федерації, характеризувалась деяким зростанням (по чоловіках – з 62,4 до 66,0 років; по жінках – з 73,6 до 75,9 років). Тобто в Україні має місце зростання очікуваної тривалості життя обох статей. При цьому за динамікою очікуваної тривалості життя України переважала Російську Федерацію, але сильно поступалася країнам ЄС. За оцінками експертів ця тенденція буде продовжуватись і в близькій перспективі. Загалом, Україні в своїй демографічній політиці доцільніше орієнтуватись на країни європейського об'єднання, оскільки в Росії ситуація зі збільшенням очікуваної тривалості життя змінюється надто повільно.

* Складено автором на основі даних офіційної статистичної звітності.

якісні ознаки розвитку України порівнюються з певним еталоном і одержують числовий вираз у бальному вимірі. Отже, на основі експертних оцінок формується система індикаторів конкретно-емпіричного вияву соціальних ознак і кількісних індексів, завдяки яким досягається перетворення цих ознак на числові (бальні) показники. В цілому, кількісні показники у поєднанні з якісними індикаторами вибіркового обстежень досліджуваних міграційних проблем можуть бути покладені як складові в основу вироблення державної інтеграційної політики [11, с. 115-116]. У зв'язку з цим для проведення дослідження вибору інтеграційного вектора працівниками відділу соціально-гуманітарного розвитку регіону було розроблено експертний запитальник щодо визначення позитивних очікувань та ризиків від інтеграції України у міжнародні структури – Зону вільної торгівлі ЄС та Митний союз країн СНД (СЕР). При цьому основна увага експертів фокусувалась на сфері міграції, зайнятості та соціально-трудових відносин.

До опитування було залучено 53 респонденти – фахівці сфери державного управління, а також посадові особи, що представляють наукову, освітянську та підприємницьку сфери економічної діяльності. Значна частина експертів (31% осіб) мають науковий ступінь кандидата та доктора наук, решта – повну вищу освіту (69% осіб). Дослідження відбувалося у два етапи, як установлення думок експертів у заочній формі за допомогою спеціально розроблених для самозаповнення напівструктурованих запитальників, та вироблення інтегрованої узгодженої позиції щодо окремих питань з досліджуваної проблематики.

У цілому, учасники дослідження дають досить низьку оцінку сьогоденній співпраці України у сфері соціально-трудових відносин як з країнами ЄС, так і МС. Так, за десятибальною шкалою ефективність співпраці з ЄС оцінюється в середньому в три бали, а з МС – в один бал. За умов укладення угоди про зону вільної торгівлі з ЄС прогнозується зростання ефективності такої співпраці в два, а за деякими напрямками – і в три рази (напр., демовідтворення, зайнятість населення, інновацізація робочих місць, соціально-культурний розвиток та ін.). Результати дослідження дозволили виокремити найважливіші потенційні вигоди від інтеграції України з ЄС, основні з яких полягають у наступному: посилення легальної еміграції в країни ЄС, що сприятиме зниженню рівня безробіття в державі; покращання умов для здобуття освіти за кордоном; зростання престижу країни як органічної складової європейської співдружності та ін. Серед можливих ризиків від інтеграції України з ЄС експерти, серед іншого, найчастіше вказували на зростання посиленних вимог до функціонування господарського комплексу країни, асортименту та обсягу як промислової, так і особливо сільськогосподарської продукції, а також

на посилення відтоку за кордон підготовлених фахівців з відповідною втратою частки людського потенціалу.

Найбільш вагомими позитивними вигодами від інтеграції України до МС, на думку експертів, може стати зростання обсягу торгівлі між Україною та країнами цього об'єднання, в тому числі продукцією енергозатратних галузей економіки, а також збільшення обсягів спільного виробництва продукції в окремих галузях економіки, що сприятиме певній його модернізації.

Щодо ризиків Євразійської інтеграції України, то 92% учасників дослідження відзначили можливість посилення небажаного ідеологічного тиску (в плані мови, історії, релігії, культури), зниження ролі державотворчих тенденцій в Україні, що поступово призведе до нівелювання національного вектора розвитку країни. Крім того, на їх погляд, існує загроза домінування однієї країни при вирішенні спільних для всього МС економічних, насамперед енергетичних, а також екологічних, політичних та інших проблем. Слід зауважити, що найбільшу одностайність і визначеність думок експерти продемонстрували при виділенні позитивних аспектів євроінтеграції України та ймовірних ризиків її східного вектора розвитку. Тому всі наведені можливі позитивні зміни отримали значну кількість підтверджень і їх сусідні ранги між собою відрізняються не суттєво.

Крім того, експертам пропонувалося оцінити, які результуючі ефекти матимуть найбільшу вагу для розвитку України у найближчий період та у віддаленій перспективі. Так, у результаті інтеграції України до ЄС у найближчий час очікується приведення трудового законодавства до стандартів країн інтеграційного угруповання, а згодом – покращання умов праці, у тому числі рівня заробітної плати. Серед найближчих очікуваних загроз експерти найчастіше відзначали зростання рівня структурного безробіття, а на віддалений період – демографічні втрати населення через неконтрольовані еміграційні відтоки. Основним ймовірним позитивним наслідком інтеграції України до МС названо у короткому наближенні – перерозподіл робочої сили відповідно до потреб регіональних ринків праці, а у майбутньому – залучення додаткових інвестиційних коштів у створення нових робочих місць. Щодо основних ризиків, то вже в ближній час слід очікувати зростання труднощів впровадження нових соціальних стандартів в організації праці на підприємствах, а у віддалений період – посилення корупційних проявів у сфері соціально-трудових відносин, а також деформація інституціонального середовища (ціннісних орієнтирів) згідно з інтернаціональними впливами.

У цілому, експерти зійшлися на думці, що для формування торговельно-економічних відносин України з ЄС першочергового вирішення потребує

проблема приведення законодавства нашої держави до європейських стандартів та підписання Угоди про асоціацію. Щодо економічних відносин з МС / ЄСП, то для їх успішного розвитку достатнім вбачається підписання відповідних торговельно-економічних угод з країнами МС. Загалом, позиція експертів щодо векторів зовнішньої інтеграції України полягає у доцільності Євроатлантичної орієнтації з подальшою інтеграцією до ЄС при одночасному формуванні рівнопартнерських соціально-економічних відносин з країнами МС. Це в свою чергу важливо для вироблення теоретико-методологічних положень та ефективних напрацювань щодо управлінських механізмів стосовно вирішення проблем прийняття адекватних економічних, а не суто політичних рішень.

Висновки. Отже, глобалізаційні процеси вибору векторів економічної інтеграції України є такими, що в досягненні максимального ефекту не виключають один одного (не є взаємовиключними). Навпаки, вони доповнюють синергетичну корисність. Відтак Україні економічно доцільно знаходитись на збалансованій орієнтації щодо обох об'єднань, переслідуючи власні інтереси. Формування ж ілюзії покращання ситуації лише призводить до подальших соціальних деформацій та погіршення якості життя населення.

Загалом аналіз спрямувань щодо інтеграційного вектора вибору України сконцентровується в соціально-економічному аспекті на необхідності трансформації олігархічної економіки в економіку середнього класу, на невідкладній суб'єктивізації інституту громадянського суспільства, а проєвропейський рух вбачається знаком якісної модернізації держави. При цьому в умовах глобальної боротьби за зайнятість скороченню трудової міграції робочої сили з України має слугувати як міграційна, так і вся економічна політика держави, причому вихідним пунктом механізму її реалізації має стати підтримка програм внутрішнього реінвестування економіки.

Список використаних джерел

1. Регіональна міграційна політика та механізми її реалізації : [моногр.] / наук. ред. У. Я. Садова ; НАН України, Ін-т регіон. досліджень. – Львів, 2011. – 528 с. (Сер. «Проблеми регіонального розвитку»).
2. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. – Режим доступу : http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/documents/association_agreement/guide.pdf.
3. Дані з Веб-сторінки. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/997_990.
4. Концепція формування Єдиного економічного пространства. – Режим доступу : www.tpprf.ru/common/upload/04-02-12_ISM_dekabr_2011.doc.
5. Перспективи взаємовідносин України і Митного союзу Республіки Білорусь, Республіки Казахстан та Російської Федерації / А. В. Єрмолаєв, І. В. Клименко,

-
- Я. А. Жаліло, Н. Є. Пелагеша [та ін.] ; за ред. Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2011. – 72 с. – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/МС_ukr-var-f0d67.pdf.
6. Україна в інтеграційних процесах на пострадянському просторі: моделювання альтернатив. – К.: НІСД, 2013. – 68 с.
 7. Оцінка витрат та вигод від укладання угоди про зону вільної торгівлі між Україною та ЄС. – К. : К.И.С., – 2010. – 96 с. – Режим доступу : http://eustudyukraine.files.wordpress.com/2013/04/ocinka_vitrat_var2.pdf
 8. EU Employment and Social Situation (ЄС: зайнятість і соціальна ситуація). – Режим доступу : http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KE-BH-13-0S2.
 9. Федеральная служба государственной статистики. – Режим доступу : http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/population/demography/.
 10. Статистика : навч. посібник, 2-ге вид. / С. О. Матковський, Л. І. Гальків та ін. – Львів : Новий Світ-2000, 2011. – 429 с.
 11. Бідак В. Я. Соціальна діагностика територіальних міграційних систем / В. Я. Бідак, С. О. Цапок // Регіональна економіка. – 2013. – №1. – С. 114-122.

Бідак В.Я. Миграционные процессы в системе факторов интеграционного выбора Украины.

Рассматриваются современные проблемы трудовой миграции, а также преодоления миграционных потерь рыночной конъюнктуры в системе целе-реализующих факторов интеграционного выбора страны, в частности: социальных стандартов, условий жизнедеятельности населения, тенденций развития основных параметров демо воспроизводства и др. Анализируются результаты социологического исследования, касающиеся определения позитивных ожиданий и рисков от экономической интеграции государства в международные структуры с фокусировкой внимания экспертов на сферы миграции, занятости и социально-трудовых отношений.

Ключевые слова: миграционные процессы, трудовая миграция, факторы интеграционного выбора, интеграционный вектор развития Украины.

Bidak V.Y. Migration Processes in the System of Factors Integration Selection of Ukraine.

The current problems of labor migration and overcome of migration losses of market conditions in the system in the target implementing factors of integration selection of country are examines, in particular: social standards, life conditions of the population, trends in the development of basic parameters of demographic reproduction, etc. The results of the survey relating to the definition of positive expectations and risks of economic integration of the state in international organizations are analyzed with a focus of attention of experts on the field of migration, employment and social-labor relations.

Key words: migration processes, labor migration, factors of integration choice, integration vector of development of Ukraine.